

24.5.2024

Lausunto valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotista suunnitelmasta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/24846/2023

Kiitämme mahdollisuudesta lausua suunnitelmasta. Lausuttavana olevassa suunnitelmassa esitetään valtion T&K -rahoituksen käytön päälinjaukset vuosille 2025-2032, TKI-järjestelmän nykytila ja järjestelmää koskevat tavoitteet sekä T&K -toiminnan rahoituksen päälinjaukset. Lausuntomme kohdentuu pääosin lausuntopyynnön kysymyksiin: Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat, miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan, T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä ja mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen.

- Pidämme Suomen tavoitetta nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursseja tärkeänä ja kannatettavana.
- Emme ota kantaa T&K -määrärahojen sisäiseen jakoon. T&K -määrärahojen määrää ei mielestämme kuitenkaan pidä kasvattaa innovaatiomäärärahojen kustannuksella.
- Innovaatiotuet ja niiden määrärahat ovat välttämättömiä kasvavan IPR-pohjaisen luovan alan kehitys- ja innovaatiotoiminnan edistämiseksi.
- Koko TKI tulee huomioida, eikä vain osaa siitä. Innovaatiomäärärahojen tulee kasvaa vähintään samassa tahdissa kuin T&K-määrärahat.

Luovien alojen rooli kasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin rakentamisessa on tärkeä. On välttämätöntä turvata riittävät innovaatiomäärärahat näiden alojen kehittämiseen.

Luovien alojen talous kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 miljardi euroa. Luovien alojen talous oli vuonna 2021 15,8 miljardin suuruinen ja vuonna 2022 16,8 miljardi euroa kun mukaan lasketaan yksityisten toimijoiden liikevaihto ja julkisten toimijoiden toimintamenot. (Taloustutkimus, FCG).

Tilastokeskuksen mukaan luovat alat työllistävät yli 130 000 henkeä. Luovat alat ovat Suomessa monin verroin suurempi työllistäjä kuin esimerkiksi metsä-, kemian- tai sähkö- ja elektroniikkateollisuus.

Luovien alojen BKT-osuus on suurempi kuin esimerkiksi kuin useimmilla perinteisillä teollisuuden aloilla, kuten paperiteollisuudella (1,4 prosenttia), elintarviketeollisuudella (1,3 prosenttia), kemianteollisuudella (2,7 prosenttia) ja puutuoteteollisuudella (0,9 prosenttia).

Luovat alat ovat maailmalla vahvoja kasvualoja. Suomessa luovien alojen osuus BKT:sta on 3,1 prosenttia. Koska se on alle EU:n keskiarvon (4,4 prosenttia), kasvupotentiaalia on merkittävästi. Tähän kasvuun kannattaa panostaa.

Hallitus lupaa panostaa luovien alojen kasvuun. Orpon hallituksen ohjelmassa luvataan panostaa luovien alojen elinkeinotoiminnan edistämiseen. Hallitusohjelmassa tunnustetaan näkyvästi se, että ”luovilla aloilla sekä tapahtuma-alalla on merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali”.

Sen mukaan ”hallitus laatii kulttuuripoliittisen selonteon, jonka yhteydessä hallitus toteuttaa poikkihallinnollisen luovien alojen kasvustrategian”. Lisäksi ”edistetään luovien alojen kansainvälistymistä parantamalla Creative Finlandin toimintaedellytyksiä yhteistyössä ulkoministeriön kanssa”, ”suomalaisen taiteen sekä luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan”, ”kulttuurialan roolia maakuvatyössä vahvistetaan” sekä ”kehitetään kasvua vauhdittavia malleja av-alalle sekä muille toimialoille, kuten kirjallisuuteen ja musiikkiin”.

Tämän koordinoimiseksi ”hallitus rakentaa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen välille pysyvät yhteistyön käytännöt kulttuuri- ja taidealojen elinvoimaa edistävien toimien koordinoimiseksi yhteistyössä alan toimijoiden ja edustajien kanssa.”

Hallitusohjelman toteuttaminen vaatii riittäviä innovaatiomäärärahoja. Hallitusohjelman kasvukirjauksien toteuttaminen edellyttää sekä hallitukselta että eduskunnalta määrätietoisuutta. Tämä pätee erityisesti nyt, kun paine sopeuttamistoimiin on suuri.

Hallitusohjelmaan kirjattu luovien alojen elinkeinotoiminnan edistäminen ei pysty toteutumaan, ellei turvata sekä av-tuotantokannustimien rahoitusta että Business Finlandin muun innovaatorahoituksen tasoa.

On tärkeä huomioida, että hallituksen tämän kevään kehysriihessä päätettiin lisätä luovien alojen Business Finlandilta saama rahoitusta.

Rahoitusta luvattiin sekä kasvuun, vientiin että T&K-toimintaan:

”Hallitus tunnustaa kulttuurin ja luovat alat elinkeinoina, joilla on merkittävää kasvupotentiaalia. Business Finland edistää luovien alojen kasvua ja vientiä. Osana

T&K-rahoitusta hallitus edistää luovien alojen T&K-intensiteetin lisäämistä, sekä taiteen ja kulttuurin aloilta syntyvien tutkimuspohjaisten innovaatioiden kaupallistamista.”

TKI-tuista vain innovaatiotuet käytännössä soveltuvat nykyisin luoville aloille. Hallitusohjelman toteuttaminen edellyttää sitä, että Business Finlandilla on riittävästi määrärahoja innovaatiotukiin.

Valitettavasti suunnitelmat ovat päinvastaiset. Innovaatiotuista aiotaan leikata yli neljännes. Siksi luovien alojen edistämistä ei pystytä lisäämään, vaan - vastoin hallituksen tahtotilaa – se todennäköisesti jopa vähenee.

Innovaatiotukien leikkaus on historiallisen suuri sekä absoluuttisilla luvuilla että suhteessa kaikki TKI tukiin. Innovaatiomäärärahat alenevat 26 %. Kun ne vuonna 2024 ovat noin 16 % kaikista TKI-tuista, vuonna 2027 ne olisivat enää alle 6,6 % niistä.

Luvut milj. euroa	2024	2025	2026	2027
Pohjaluku avustus		466,5	466,5	466,5
Avustus	469			
Laina	157	157	157	157
Lisäys T&K		85	200	360
Vähennys (ei-T&K)		-20	-20	-20
Yhteensä	626	688,5	803,5	963,5
Ei-T&K:n osuus	76	54,5	54,5	54,5

Lähde: Business Finland 20.5.2024

Tällainen painopisteen siirto ei olisi elinkeinopoliittisesti järkevää. Luovien alojen toiminta perustuu tunnetusti innovatiivisuudelle ja luovuudelle. Henkiseen omaisuuteen ja aineettomiin oikeuksiin perustuvat IPR-alat kuuluvat maailman nopeimmin kasvaviin aloihin. ETLA:n raportissa on todettu, että Suomi on selvästi jäljessä muihin Pohjoismaihin verrattuna aineettomien oikeuksien hyödyntämisessä.

Kuten arvostetun brittiläisen huippuyliopiston Imperial College of Londonin taloustieteen professori Jonathan Haskel Helsingin Sanomissa 19.5. kiteytti, kasvu tapahtuu tulevaisuudessa erityisesti IPR-aloilla. Aineettoman pääoman merkitys

on korostunut: ”digitaalisten hyödykkeiden merkitys on kasvanut. Samaan aikaan tehtaiden, laitteiden ja koneiden merkitys ei ole enää yhtä suuri kuin ennen.”

Jotta Suomi saa oman osansa tästä kasvusta, IPR-pohjaisille luoville aloille soveltuvia innovaatiotukia pitää kasvattaa eikä leikata.

Parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportissa todetaan, että ”tärkeää on myös kannustaa T&K-toimintaan ja innovaatioihin yrityksiä aloilta, joilla T&K-toiminta ei Suomessa ole yhtä yleistä, kuten luovat alat tai kaupanala”.

Innovaatiotoiminta on olennainen osa TKI-toimintaa, koska se tuo ratkaisuja ajankohtaisiin haasteisiin, tukee oman osaamisen kehittämistä ja luo mahdollisuuksia työelämään. Teknologian nopean kehittymisen synnyttämiin tarpeisiin ei ehditä vastata monivuotisten tutkimushankkeiden kautta. Yritysten pitää pystyä reagoimaan ja kehittymään nopeasti esimerkiksi luovilla aloilla jo nähtävissä olevan tekoälyn prosessit ja työtavat mullistavan vaikutuksen vuoksi.

Myös OECD on joulukuussa 2022 julkaistussa raportissaan kannustanut Suomea monipuolistamaan innovaatioekosysteemiään ja kehottanut Suomea investoimaan aineettomaan pääomaan. Suomalaiset pk-yritykset, joita luovan alan yritykset pääosin ovat, ovat aliedustettuina erityisesti soveltavassa tutkimustoiminnassa, joka on erityisen tärkeää innovaation kaupallistamisessa.

Tiivistäen pyydämme huomioimaan seuraavaa:

- Jotta hallitusohjelmaan kirjattu ja hallituksen kevään 2024 kehysriihessä toistettu luovien alojen elinkeinotoiminnan edistäminen voidaan toteuttaa, suunnitelmat innovaatiotukien leikkauksista tulee perua ja niiden määrää tulee kasvattaa vähintään samassa suhteessa kuin T&K-tuet.
- Business Finlandin ohjausta tulee tehostaa sillä tavalla, että henkiseen omaisuuteen ja aineettomiin oikeuksiin perustuvien luovien alojen toimintaprosessit tunnustetaan innovaatiotoiminnaksi ja sinne luodaan pysyviä luovien alojen kasvua edesauttavia missioita ja hankkeita.

Espoossa 24.5.2024

Laura Kuulasmaa

Lauri Kaira

Puheenjohtaja

Edunvalvontajohtaja

Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry:n jäsenjärjestöt ovat:

- Audiovisual Producers Finland - APFI ry
- Avate -Audiovisuaalisen alan tekijät ry
- Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry
- Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry
- Kopiosto ry
- Musiikkituottajat – IFPI Finland ry
- Suomen elokuvatoimistojen liitto ry
- Suomen Musiikkikustantajat ry
- Suomen Muusikkojen Liitto ry
- Suomen Säveltäjät ry
- Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- Suomen Musiikintekijät ry
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK
- Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry